

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грициняк І.І. Науково-практичні основи раціональної годівлі риб / І.І. Грициняк. – К.: Рибка моя, 2007. – 306 с.
2. Кражан С. А. Природна кормова база рибогосподарських водойм: навчальний посібник/С.А. Кражан, М.І. Хижняк. – К.: Аграрна освіта, 2014. - 333 с.: іл.
3. Наукове обґрунтування раціональної годівлі риб / Шерман І. М., Гринжевський М. В., Желтов Ю. О., Пилипенко Ю. В., Воліченко М. І., Грициняк І. І. Київ : Вища освіта, 2002. 127 с.

### ПЕРШІ ВІДОМОСТІ ПРО ЛИШАЙНИКИ ТА ЛІХЕНОФІЛЬНІ ГРИБИ БОТАНІЧНОГО ЗАКАЗНИКА «САВИЧІВ ЯР» (ХАРКІВСЬКИЙ РАЙОН, ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

**Новгородський А.А.**, студент

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

Савичів Яр – ботанічний заказник місцевого значення, що розташований на південно-західних околицях с. Буди (Харківський район, Харківська обл.). Він був створений рішенням Харківської обласної ради від 17 листопада 1998 р. і має площу 31,5 га [3].

Заказник характеризується виразною балковою системою у якій представлені справжні, суходільні та болотисті луки. В трав'янистому покриві заказника трапляється рідкісна багаторічна рослина коручка болотна (*Eriactis palustris* (L.) Crantz) з родини Зозулинцевих. Вона занесена до Червоної книги України (природоохоронний статус – вразливий) і є основним об'єктом для охорони на території зазначеного заказника. Деревна рослинність трапляється спорадично, переважно на верхів'ях яру. Серед деревних рослин переважають

груша звичайна (*Pyrus communis* L.) та яблуня лісова (*Malus sylvestris* Mill.), а серед кущів – терен (*Prunus spinosa* L.) та кілька видів шипшини (*Rosa* spp.). На добре зволжених місцях трапляються кущисті види верб (*Salix* spp.) [3].

Під час первинних ліхенологічних досліджень, проведених нами у квітні 2024 р., на території заказника було виявлено представників 11 родів лишайників та 3 родів ліхенофілів. Переважну більшість знахідок було визначено до виду, але деякі лишайники з родів *Lecanora* та *Rinodina* потребують подальшої ідентифікації. За субстратною спеціалізацією всі знайдені лишайники відносяться до епіфітів (переважно на корі живих та мертвих листяних дерев, а *Physcia adscendens* H. Olivier – на перезимувалих стеблах трав'янистих рослин.

За типом слані більшість представників належать до листуватих форм, один вид – до кущистих (*Evernia prunastri* (L.) Ach.) і кілька – до накипних (*Amandinea punctata* (Hoffm.) Coppins & Scheid., *Lecanora* sp., *Rinodina* sp.) [4].

Серед найбільш поширених видів можна виділити *Physcia adscendens* H. Olivier, *Parmelia sulcata* Taylor, *Xanthoria parietina* (L.) Th. Fr. та *Evernia prunastri* (L.) Ach. Менш часто трапляються *Polyscauliona polycarpa* (Hoffm.) Frödén, Arup & Søchting, *Physconia grisea* (Lam.) Poelt, *Physconia enteroxantha* (Nyl.) Poelt, *Physcia stellaris* (L.) Nyl. та *Melanelixia subaurifera* (Nyl.) O. Blanco et al. Всі зазначені види не є рідкісними, а деякі часто або навіть повсюдно трапляються, як у Харківській області, так і в Україні в цілому. Проте на території заказника вони зареєстровані вперше [6, 7].

Особливу цікавість становлять знахідки ліхенофільних грибів (англ. *lichenicolous fungi*) – високоспеціалізованих видів, що живуть виключно на лишайниках та переважно є їх специфічними паразитами [5]. З цієї групи нами було виявлено види *Athelia arachnoidea* (Berk.) Jülich (Basidiomycota, Atheliales), *Laetisaria lichenicola* Diederich, Lawrey & Van den Broeck (Basidiomycota, Corticiales) та *Illosporiosis christiansenii* (B.L. Brady & D. Hawksw.) D. Hawksw. (Ascomycota,

Нуркреалес). Всі ці види були виявлені у різних локалітетах заказника на сланях *Physcia adscendens* H. Olivier.

Слід зазначити, що *A. arachnoidea* є доволі поширеним видом, який часто трапляється (особливо у зимовий період) навіть у великих містах, зокрема у Харкові [1, 7]. *I. christiansenii* менш поширений, хоча за даними GBIF спорадично трапляється навіть у Харківській обл. *L. lichenicola* була вперше зареєстрована в Україні лише у 2017 р., і переважає у південних областях країни [2, 6, 7]. На території Харківської обл. опубліковані знахідки цього виду наразі невідомі. Тому наші знахідки з території заказника «Савичів Яр» та околиць с. Буди можуть вважатися першими.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Громакова А. Б. Нові знахідки лишайників та ліхенофільних грибів зі Східної України // Чорноморський ботанічний журнал. – 2018. – Т.14, N3. – С. 269-278.

2. Громакова А.Б., Дармостук В.В. Лишайники та ліхенофільні гриби міста Берегове (Закарпатська область) // Чорноморський ботанічний журнал. – 2021. – Т.17, N4. – С. 385–394.

3. Екологічний паспорт Харківської області за 2022 рік: Департамент захисту довкілля та природокористування Харківської ОВА. – 275 с.

[Електронний ресурс] URL:  
[https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1234/123379/Attaches/ekologichniy\\_pasport\\_2022\\_rik.pdf](https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1234/123379/Attaches/ekologichniy_pasport_2022_rik.pdf)

4. Кондратюк С. Я. Індикація стану навколишнього середовища України за допомогою лишайників. – К.: Наукова думка, 2008. – 336 с.

5. Diederich P., Lawrey J., Ertz D. The 2018 classification and checklist of lichenicolous fungi, with 2000 non-lichenized, obligately lichenicolous taxa // The Bryologist. – 2018. – Vol. 121. – P. 340-425. 10.1639/0007-2745-121.3.340.

6. GBIF – Global Biodiversity Information Facilities [Electronic resource]. URL: <http://www.gbif.org>

7. Kondratyuk S. Y. et al. The fourth checklist of Ukrainian lichen-forming and lichenicolous fungi with analysis of current additions //Acta Botanica Hungarica.

– 2021. – Т. 63. – №. 1-2. – Р. 97-163.

## **ОЦІНКА ЯКОСТІ НАСІННЯ ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР ЗАДЛЯ ГАРАНТУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

**Панцирева Г.В.**, кандидат с.г. наук, доцент,

*Вінницький національний аграрний університет*

Виробництво зернобобових культур сприяє стабілізації продовольчої безпеки держави [1]. Зернобобові культури у сучасній практиці гарантування продовольчої безпеки набувають все більш актуального значення [2]. Високий рівень збалансованості отриманих з них продуктів переробки за вмістом незамінних амінокислот, багатьох вітамінів, фолієвої кислоти та інших біологічно активних компонентів характеризують дані культури як незамінні у формуванні продовольчої безпеки регіону їх культивування [3, 4].

Разом із тим зернобобові культури мають ряд переваг перед традиційними зерновими культурами помірного регіону України: короткий вегетаційний період, висока позитивна реакція на поліпшення умов зволоження, удобрення та оптимізації площі живлення, відсутність спільних фітофагів із рядом зернових культур, а висока поживність та цінність її листостеблової маси відкриває можливості для сидерального застосування даних культур [3, 4].

Зернобобові культури відіграють важливу роль у поліпшенні родючості ґрунтів. Вони характеризуються виключно цінною здатністю зв'язувати вільний азот повітря за допомогою бульбочкових бактерій і збагачувати ґрунт на азотні сполуки [5]. Після збору зернобобових культур на 1 га в ґрунті залишається 2070 ц/га корневих і поживних залишків, в яких міститься 45-130 кг азоту, 10-